

Gràcies al treball dels editors, aquesta antologia poètica recupera i actualitza la figura d'un dels principals poetes catalans siscentistes, que va exercir un ferm lideratge en els cercles culturals barcelonins i que es va erigir com un dels defensors del català com a llengua literària. Aquest volum posa a disposició de tots els públics una interessant selecció de composicions líriques que ens apropen a la figura de Francesc Fontanella, un personatge lletraferit, compromès políticament i enamoratís, la vàlua poètica del qual «viurà perenne en la constant memòria» (X, v. 27).

Sònia BOADAS
Universitat Autònoma de Barcelona

FROTA, Sònia / PRIETO, Pilar (ed.) (2015): *Intonation in Romance*. Oxford: Oxford University Press, 459 p.

Actualment, Sònia Frota (Universidade de Lisboa) i Pilar Prieto (Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats i Universitat Pompeu Fabra) són dues de les investigadores més reconegudes internacionalment en el terreny dels estudis entonatius. Han treballat juntes en diverses ocasions. Per exemple, el 2007 van ser les editores de *The Linguistic Review. Special Issue on Prosodic Phrasing and Tunes* 24, núm. 2-3. El mateix any juntament amb D'Imperio, Elordieta i Vigário, van publicar «The phonetics and phonology of intonational phrasing in Romance» (p. 131-153) dins Prieto, Mascaró i Solé (ed.): *Segmental and Prosodic Issues in Romance Phonology*, a J. Benjamins. També amb D'Imperio, Elordieta i Vigário el 2005 havien publicat «Intonational phrasing in Romance: The role of syntactic and prosodic structure» (p. 59-97) dins Frota, Vigário i Freitas (ed.): *Prosodies*, aparegut a Mouton de Gruyter. El 2011, Frota i Prieto amb Elordieta van ser els editors de *Prosodic categories: Production, Perception and Comprehension*, publicat a Springer. El 2012, Elordieta i Prieto van editar *Prosody and Meaning* a De Gruyter i Frota va ser una de les autores convidades... Totes les publicacions en què han treballat juntes, com a autores i també com a editores, han esdevingut obres importants per als altres autors interessats per aquests temes. L'obra resulta ser, d'una banda, una nova mostra de la solvència científica, organitzadora i divulgadora de les editores i, d'altra banda, una mostra de la seva eficàcia per envoltar-se d'altres autors rellevants. La majoria d'ells no necessiten presentació però, tot i així, el llibre n'inclou una brevíssima ressenya professional després de l'índex inicial.

Intonation in Romance ofereix una descripció de la prosòdia de nou llengües romàniques i de les seves variants dialectals internes. Les llengües estudiades i els investigadors que n'han dut endavant l'estudi corresponent són els següents:

1. Català: Pilar Prieto, Joan Borràs-Comes, Teresa Cabré, Verònica Crespo-Sendra, Ignasi Mascaró, Paolo Roseano, Rafèu Sichel-Bazin i Maria del Mar Vanrell.
2. Francès: Elisabeth Delais-Roussarie, Brechtje Post, Mathieu Avanzi, Carolin Buthke, Albert Di Cristo, Ingo Feldhausen, Sun-Ah Jun, Philippe Martin, Trudel Meisenburg, Annie Rialland, Rafèu Sichel-Bazin i Hiyon Yoo.
3. Friulà: Paolo Roseano, Maria del Mar Vanrell i Pilar Prieto.
4. Variants italianes: Barbara Gili Fivela, Cinzia Avesani, Marco Barone, Giuliano Bocci, Claudia Crocco, Mariapaola D'Imperio, Rosa Giordano, Giovanna Marotta, Michelina Savino i Patrizia Sorianello.
5. Occità: Rafèu Sichel-Bazin, Trudel Meisenburg i Pilar Prieto.
6. Portuguès europeu i brasiler: Sònia Frota, Marisa Cruz, Flaviane Svartman, Gisela Collischonn, Aline Fonseca, Carolina Serra, Pedro Oliveira i Marina Vigário.
7. Romanès: Doina Jitcă, Vasile Apopei, Otilia Păduraru i Samuil Marușca.
8. Sard logudorès i campidanès: Maria del Mar Vanrell, Francesc Ballone, Carlo Schirru i Pilar Prieto.
9. Espanyol europeu i americà: José Ignacio Hualde i Pilar Prieto.

L'estudi de cadascuna d'aquestes llengües constitueix un capítol independent, respectivament, del 2 al 10. Obre el llibre una introducció de les editores al capítol 1. En aquest capítol es presenta l'obra i els seus objectius i se situa la seva gènesi en un *Workshop* que va tenir lloc a Tarragona el 2011. Les mateixes editores tanquen el volum amb un darrer capítol especialment interessant, l'onzè, en què es reflexiona conjuntament sobre les similituds i diferències de totes les variants tractades des del punt de vista entonatiu. Les autores reconeixen explícitament que aquesta comparació interlingüística encara és preliminar, però constitueix un bon gra de sorra en aquest tipus de treballs que es comencen a desenvolupar en la línia comparativa entre les llengües romàniques, igual que es fa en el marc AMPER (Atlas Multimèdia de Prosòdia de l'Espai Romànic) des d'altres plantejaments metodològics per part d'altres grups de treball, com l'equip del Laboratori de Fonètica de la UB (Martínez Celdrán i Fernández Planas, coord., 2003-2016) en la seva secció AMPER-CAT.

Un dels mèrits del llibre és haver emprat, per a l'estudi de totes les llengües tractades, el sistema de transcripció ToBI en el marc fonològic mètric autosegmental (AM), iniciat per Pierrehumbert (1980) en la seva tesi doctoral. Sens dubte és el model més seguit i reconegut actualment. No és l'únic punt fort del volum, però, n'hi ha d'altres com el fet que les descripcions en els diferents capítols vagin acompanyades per una bona quantitat de gràfics i d'esquemes que recullen l'inventari d'accents tonals, accents nuclears i accents de frontera. Aquests esquemes, uns mesos després de la sortida de llibre, ja constitueixen un element de consulta ineludible per a tots els estudiosos de les qüestions prosòdiques des del punt de vista fonològic. I, des del punt de vista del lector, s'agraeix especialment el fet d'haver seguit una estructura comuna en l'organització del contingut (del capítol 2 al 10), treballat a partir de la metodologia basada en el conegut qüestionari *Discourse Completion Task* (Blum-Kulka *et al.*, 1989). Aquests capítols comencen, en general, amb l'explicació de l'abast geogràfic del domini lingüístic i un repàs a la bibliografia oportuna que configura l'estat de la qüestió. Ofereixen, a continuació, l'exposició de la metodologia emprada. Segueixen amb la descripció de l'entonació i el fraseig en diferents tipus d'oracions des del punt de vista sintàctic i pragmàtic: enunciatives, exclamatives, preguntes absolutes, preguntes parcials, imperatius i vocatius. I es tanquen amb una conclusió i uns agraïments.

Formalment, les referències bibliogràfiques apareixen totes juntes al final del volum, la qual cosa confereix una certa unitat al llibre i evita repeticions innecessàries. L'edició compta també amb un llistat de figures i taules, un llistat d'abreviatures, un glossari i la indicació d'un espai web d'Oxford University Press on es poden trobar tots els sons que corresponen als gràfics que apareixen al llibre. Aquesta darrera característica atorga un valor afegit de gran qualitat al llibre. Sens dubte, en estudis entonatius, el fet de poder accedir a les dades empíriques per a poder sentir-les perceptivament és molt important i arrodoneix les explicacions, principalment en l'apartat comparatiu.

En definitiva, l'aparició d'aquesta obra constitueix un motiu de satisfacció en el si de la comunitat científica internacional tant pel tractament del tema com per la tasca comparativa duta a terme en el marc de la Romània actual.

Referències

- BLUM-KULKA, S. / HOUSE, J. / KASPER, G. (1989): «Investigating cross-cultural pragmatics: An introductory overview», dins BLUM-KULKA, S. / HOUSE, J. / KASPER, G. (ed.): *Cross-cultural pragmatics: Requests and apologies*. Norwood, NJ: Ablex, p. 1-34.
- ELORDIETA, G. / FROTA, S. / PRIETO, P. / VIGARIO, M. (2005): «International phrasing in Romance: The role of syntactic and prosodic structure», dins FROTA / VIGÁRIO / FREITAS (ed.): *Prosodies*, Mouton de Gruyter, p. 59-97.
- FROTA, S. / D'IMPERIO, M. / ELORDIETA, G. / PRIETO, P. / VIGÁRIO, M. (2007): «The phonetics and phonology of international phrasing in Romance», dins PRIETO, P. / MASCARÓ, J. / SOLÉ, M. J. (ed.): *Segmental and Prosodic Issues in Romance Phonology*. J. Benjamins: Amsterdam/Philadelphia, p. 131-153.

- FROTA, S. / PRIETO, P. (2007): *The Linguistic Review. Special issue on Prosodic Phrasing and Tunes* 24, núm. 2-3.
- FROTA, S. / ELORDIETA, G. / PRIETO, P. (ed.) (2011): *Prosodic categories: Production, Perception and Comprehension*, Springer.
- FROTA, S. (2012): «A focus intonational morpheme in European Portuguese: Production and perception», dins ELORDIETA, G. / PRIETO, P. (ed.): *Prosody and Meaning*, De Gruyter Mouton, p. 163-196..
- MARTÍNEZ CELDRÁN, E. / FERNÁNDEZ PLANAS, A. Ma. (coord.) (2003-2016): *Atlas Multimèdia de Prosòdia de l'Espai Romànic*. http://stel.ub.edu/labfon/amper/cast/index_ampercat.htm.
- PIERREHUMBERT, J. (1980): *The phonetics and phonology of English intonation*, tesi doctoral, Massachusetts Institute of Technology.

Ana Ma. FERNÁNDEZ PLANAS
Laboratori de Fonètica
Universitat de Barcelona

GARGALLO, José Enrique (coord.) (2015): *Monogràfic*. «El frondós arbre de la paremiologia». *Anuari de Filologia. Estudis de Lingüística*, vol. 5. Barcelona: Universitat de Barcelona, 170 p.

L' *Anuari de Filologia* és una publicació en línia de la Universitat de Barcelona iniciada l'any 2011. El vol. 5 complet, i en el monogràfic en qüestió, es pot consultar a l'adreça de <<http://revistes.ub.edu/index.php/AFEL/issue/current>> [Consulta: 08-04-2016]. La «Introducció» que encapçala la part monogràfica (p. 19-24) i els set assajos que en formen part es poden descarregar d'un a un en format PDF de l'adreça Internet esmentada. (Si no s'informa d'altra manera les xifres entre parèntesis es refereixen a pàgines del *Monogràfic*). La «Introducció» feta per José Enrique Gargallo Gil, una presentació molt acurada dels treballs, completa perfectament els resums d'extensió diversa que precedeixen les contribucions i les conclusions afegides al final de cada article. M'ha tocat la difícil feina d'enllestir una recensió sense repetir gaire les afirmacions del professor Gargallo i dels autors. Penso que l'existència d'aquests resums de fàcil accés per a tothom m'autoritza a dedicar més atenció a certs aspectes i menys a altres. L'autor de la «Introducció», J. E. Gargallo, un romanista conegut i reconegut, és, entre altres, iniciador de diverses investigacions sobre proverbis meteorològics. Una d'aquestes, potser la més important, es menciona en el text introductori i també en l'article de X. A. Álvarez Pérez sobre la distribució geogràfica dels refranys. Es tracta del projecte *PemioRom (Paremiología romance: refranes meteorológicos y territorio)*, la base de dades del qual és accessible a través de l'enllaç <<http://stel.ub.edu/pemio-rom/ca>> [Consulta: 08-04-2016]. Aquesta iniciativa de gran envergadura va donar un impuls important a la recerca sobre la paremiologia comparada de les llengües romàniques i, entre elles, la catalana.

Darrere de la «Introducció» redactada en català, segueixen set articles, quatre en català i tres en castellà. Els autors de les contribucions són de diverses universitats de l'estat espanyols i estrangeres: José Enrique Gargallo Gil (Universitat de Barcelona) per la introducció, Xosé Afonso Álvarez Pérez (*Centro de Linguística da Universidade de Lisboa*), Maria Conca i Josep Guia (Universitat de València), Carlos Alberto Crida Álvarez (Universitat Nacional i Kapodistriaca d'Atenes), Julia Sevilla Muñoz (*Universidad Complutense de Madrid*), Ángel Iglesias Ovejero (Universitat d'Orleans), Carme Oriol Carazo (Universitat Rovira i Virgili), Víctor Pàmies i Riudor (Universitat de Barcelona), Xus Ugarte i Balester (Universitat de Vic). Els assajos segueixen la introducció ordenats alfabèticament segons el cognom dels autors, ordre que no respecto aquí. Alguns dels temes desenvolupats han estat poc tractats fins ara en altres publicacions, altres —com són ara les qüestions terminològiques— tenen una copiosa bibliografia.

Començo la presentació pel treball de dos fraseòlegs/paremiòlegs valencians, Maria Conca i Josep Guia, publicat amb el títol de «Europeïsmes fràsics en el *Llibre de paraules e dits de savis e filòsofs*.